

Συντήρηση, η διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς

Μπορεί να πει κανείς σε γενικές γραμμές ότι η συντήρηση αντικειμένων ή καλύτερα πολιτιστικών προϊόντων, υπάρχει σαν πράξη απ' τη στιγμή που υπάρχουν και τα αντικείμενα. Η συντήρηση λοιπόν είναι τόσο παλιά όσο και τα πρώτα πολιτιστικά προϊόντα.

Η δημιουργία όμως συλλογών και μουσείων, από τον 16ο αι. μ.Χ. και μετά, θα κάνει τη συντήρηση θεσμό. Κι αυτός ο θεσμός θα εξελιχθεί διαχρονικά ακολουθώντας μοίραια την αντίληψη που διαμορφώνει κάθε πολιτισμός τόσο για τη σύγχρονή του πολιτιστική παραγωγή όσο και γι' αυτήν που θα κληρονομήσει από διαφορετικό χώρο και χρόνο.

Μέχρι σχεδόν το τέλος του 19ου αιώνα, η συντήρηση θα πέσει κι αυτή θύμα του διχασμού μεταξύ λογικής και συναισθημάτων, μεταξύ κατανόησης και συγκίνησης, ένα διχασμό που ξεκίνησε ο Διαφωτισμός για να τον ολοκληρώσει ο «ορθολογισμός» του 19ου αιώνα. Μέσα σ' αυτόν τον τρόπο σκέψης, επικρατεί η αντίληψη ότι το επιστημονικό αντικείμενο γίνεται κατανοητό με τη λογική ενώ το καλλιτεχνικό με το συναίσθημα. Κι επειδή μέχρι σχεδόν και το τέλος του περασμένου αιώνα η πολιτιστική παραγωγή και κληρονομιά ταυτίζονται με τις καλές τέχνες, ο συντηρητής καλείται να αναπτύξει ένα «συναισθηματικό» διάλογο με το αντικείμενο, ο οποίος παρά την επίφαση υποκειμενικότητας είναι εξολοκλήρου καθορισμένος από τα γούστα της εποχής. Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας, και γνήσιος γόνος μιας αναπτυσσόμενης αστικής κοινωνίας, είναι η παραχώρηση προτεραιότητας στο «φαίνεσθαι» σε βάρος του «είναι». Συντήρηση έργου σημαίνει λοιπόν μέχρι το 19ο αι. «καλή εμφάνιση» (βλ. άρθρο Λυκάρδοπουλου, ιστορική εξέλιξη της συντήρησης) προσαρμοσμένη στα κριτήρια της κάθε εποχής.

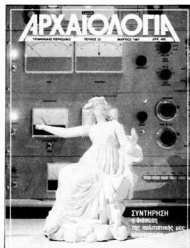
Οι ουσιαστικές αλλαγές επέρχονται στον 20ο αι. όπου η διευρυσή της έννοιας της πολιτιστικής κληρονομιάς καλύπτει όχι πια μόνο τα προϊόντα του «Θραύου», αλλά και αυτά του «χρήσιμου», αποδίδοντας έτσι τη σφαιρικότητά της στην έννοια της πολιτιστικής παραγωγής.

Η επιστημονική σκέψη ξεπερνάει σε μεγάλο βαθμό το δυτικοκεντρισμό της κι αναζητάει πάνω στο πολιτιστικό αντικείμενο που κληρονομεί όχι το «φαίνεσθαι» στα μάτια τα δικά της αλλά το «είναι» του αντικείμενου μέσα στο χώρο και στο χρόνο που το δημιούργησε. Αλλάζει έτσι κι ο ρόλος του συντηρητή κι από καλλιτέχνης – ή και μαζί μ' αυτό – γίνεται επιστήμονας, που υποχρεώνεται να αναπτύξει ένα λογικό και αντικειμενικό διάλογο με το αντικείμενο αποσπώντας του τις περισσότερες δυνατές πληροφορίες.

Δεδομένου μάλιστα ότι το πολιτιστικό προϊόν είναι αποτέλεσμα μιας πολυεπίπεδης διαδικασίας, δηλαδή οικονομικής, κοινωνικής, ιδεολογικής, αισθητικής κλπ, η συντήρηση γίνεται πλέον ένα πεδίο διακλαδικής έρευνας τόσο των θετικών όσο και των θεωρητικών επιστημών, που σκοπός τους είναι η αποκατάσταση των διαδικασιών παραγωγής του αντικείμενου.

Αυτό και μόνο αρκεί να καταλάβει κανείς τη σπουδαιότητα της συντήρησης και την ανάγκη ένταξής της στην ανώτατη παιδεία και στο χώρο της έρευνας.

Αυτή τη σπουδαιότητα και την πολυπλοκότητα του έργου του συντηρητή θέλει να επισφραμίσει η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ μ' αυτό της το αφιέρωμα, κάτι που πρέπει να γίνει κοινή συνείδηση σε μια εποχή μάλιστα όπου οι έννοιες εθνική ταυτότητα και πολιτιστική κληρονομιά βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη.

ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

H. Ahrweiler Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Paris I, Ομότιμος Πρύτανης.

M. Ανδρόνικος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

H.W. Catling Διευθυντής της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών

N. Γαλιούρης τ. Γενικός Επιθεωρητής Αρχαιοτήτων

A. Di Vita Διευθυντής της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών

H. Immerwahr τ. Διευθυντής της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών Αθηνών

H. Kyrieles Διευθυντής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθηνών

Γ. Λαθβάς Καθηγητής Πολυτεχνικής Σχολής Θεσσαλονίκης

R. Martin Ακαδημαϊκός, Καθηγητής Πανεπιστημίου Paris I και της Ecole Pratique des Hautes Etudes

X. Ντούμας Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

O. Picard Διευθυντής της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών

N. Σβορώνος Καθηγητής της Ecole Pratique des Hautes Etudes, και του Πανεπιστημίου Κρήτης

Σ. Φιλιππάκης τ. Υπευθύνων των Προγραμμάτων Αρχαιομετρίας του Κ.Π.Ε. «Δημόκριτος»